

VI. INFORMACJE

1. Mszał papieski na podróż apostolską do Brazylii

Przez Papieski Urząd ds. Celebracji Liturgicznych został przygotowany mszał na podróż apostolską papieża Benedykta XVI do Brazylii (9-14 maja 2007). Na stronie www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/travels/2007/index_brasile_it.htm opublikowano następujące wprowadzenie Mistrza Papieskich Celebracji Liturgicznych abp. Piero Mariniego, którego tłumaczenie publikujemy.

PODRÓŻ APOSTOLSKA JEGO ŚWIĄTOBLIWOŚCI BENEDYKTA XVI DO BRAZYLII Z OKAZJI V KONFERENCJI GENERALNEJ EPISKOPATU AMERYKI ŁACIŃSKIEJ I KARAIBÓW

WPROWADZENIE DO KSIĘGI «MSZAŁU PAPIESKIEGO»

I. Podróż apostolska

Od 9 do 14 maja 2007 roku odbędzie się Podróż Apostolska Ojca Świętego Benedykta XVI do Brazylii z okazji V Konferencji Generalnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

W programie podróży przewidziano obecność Papieża w diecezji San Paolo i Aparecida. W San Paolo odbędzie się kanonizacja błogosławionego Antoniego od świętej Anny Galvão i w Aparecida V Konferencja Generalna Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

W miesiącu maju Kościół katolicki w Brazylii obchodzi trzy nadzwyczajne wydarzenia, stanowiące powody ku radości i umacniające życie wierzących:

- Wizyta Ojca Świętego Benedykta XVI (9-13 maja);
- Kanonizacja błogosławionego Antoniego od świętej Anny Galvão (San Paolo, 11 maja);
- V Konferencja Generalna Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów w Aparecida (13-31 maja).

Podróży tej nie można traktować tylko jako odwiedziny dwóch diecezji, ale jako nawiedzenie całej Brazylii, całej wspólnoty kościelnej Ameryki Łacińskiej oraz Karaibów i Kościoła Powszechnego.

II. Księga liturgiczna podróży apostolskiej

Papieski Urząd ds. Celebracji Liturgicznych, jak zresztą jest w zwyczaju wszystkich podróży apostolskich, przygotował również i dla tej podróży Ojca Świętego Benedykta XVI do Brazylii specjalną publikację odnoszącą się do księgi liturgicznej.

Księga ta zawiera teksty i rubryki celebracji liturgicznych w ramach spotkań wiernych z Ojcem Świętym, przygotowane specjalnie dla Papieża oraz kapłanów koncelebujących, i ma ponadto służyć do proklamacji Pisma Świętego oraz modlitwy powszechnej.

Księga liturgiczna podzielona jest na trzy części:

- teksty właściwe dla celebracji liturgicznych, ułożone chronologicznie w następstwie ich realizowania;
- kompletne teksty obrzędów Mszy świętej, wraz z Modlitwą eucharystyczną I, II, III i V (z Kongresu Eucharystycznego w Manaus);
- w Dodatku: teksty przewidziane na Msze święte w monastyrze świętego Benedykta w San Paolo i w Seminarium „Bom Jesus” w Aparecida oraz teksty formuły błogosławieństwa i modlitwy wiernych.

Teksty te są generalnie w języku portugalskim, z wyjątkiem celebracji Mszy świętej i Nieszporów w Aparecida z szacunku dla Ameryki Łacińskiej i Karaibów, gdzie w tych dwóch celebracjach oprócz języka portugalskiego będzie użyty jeszcze język hiszpański, francuski i angielski, a ponadto w niektórych tekstach śpiewanych język łaćniński.

Pewne teksty w Dodatku przewidziano także w języku portugalskim i włoskim.

III. Celebracje liturgiczne

San Paolo

Spotkanie z młodymi na Stadionie Pacaembu (10 maja, godz. 18.00)

Celebracja, zatytułowana „Młodzi, uczniowie i misjonarze Chrystusa”, w swej strukturze oparta jest na schemacie Liturgii słowa i wzbogacona o choreografię, muzykę i śpiew, z udziałem młodych oraz z różnymi modlitwami wstawienniczymi.

Celebracja Eucharystii z kanonizacją błogosławionego Antoniego od świętej Anny Galvão na błoniach Campo di Marte (11 maja, godz. 9.30)

Msza święta z rytmem kanonizacji jak zwykle na początku. Prośbę o kanonizację przedstawi Ojcu Świętemu Kardynał Prefekt Kongregacji do spraw Świętych. Po inwokacji litanijnej i formule kanonizacji Ojca Świętego będzie moment pobożnego uczczenia przez wiernych, podczas którego relikwie nowego Świętego zostaną procesjonalnie przyniesione przed ołtarz. Formularz Mszy świętej własny o nowym Świętym. Podczas wyznania wiary odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych. Zostanie użyta V Modlitwa eucharystyczna.

Celebracja Nieszporów z udziałem biskupów Konferencji Narodowej Biskupów Brazylii (CNBB) w Katedrze Metropolitalnej (11 maja, godz. 16.00)

Tekst Nieszporów z dnia. Na początku celebracji Kardynał Przewodniczący CNBB zwróci się z powitaniem do Ojca Świętego. Słowo Ojca Świętego przewidziane jest po celebracji.

Aparecida

Wizyta i spotkanie ze wspólnotą „Farmy Nadziei” w Guaratinguetà (12 maja, godz. 10.30)

Spotkanie, w którym przewidziane są różne elementy z wykonaniem muzyki, pozdrowień, świadectw, prezentacji talentów i darów, zakończy Modlitwa Pańska i błogosławieństwo Ojca Świętego.

Modlitwa różańcowa w narodowym Sanktuarium Naszej Pani w Aparecida (12 maja, godz. 18.00)

Na początku różańca Arcybiskup Aparecidy pozdrowi serdecznie Ojca Świętego. Nastąpią rozważania tajemnic chwalebnych. Każdą medytację podzielono na różne sekwencje: zapowiedź tajemnicy; proklamacja Słowa Bożego; radosne pozdrowienie Dziewicy przez chór i zgromadzenie (podczas śpiewu wierni podnoszą zapalone świece i umieszczają je przed figurą Naszej Pani); Modlitwa Pańska (Ojciec Święty rozpoczyna część pierwszą, natomiast zgromadzenie odpowiada, recytując część drugą); wypowiedziane *Zdrowaś Maryjo* (wierni pojedynczo recytują na głos pierwszą część, zaś zgromadzenie odpowiada podejmując część drugą); pochwała Trójcy Świętej (śpiew *Chwała Ojcu*); i modlitwa (prezbiter konkluduje rozważanie tajemnicy). Po zakończeniu śpiewu *Salve Regina* słowo Ojca Świętego. Modlitwę zawierzenia Dziewicy wypowiada następnie Arcybiskup diecezji. Różaniec zakończy błogosławieństwo apostołskie.

Celebracja Eucharystii na placu przed Sanktuarium, z okazji inauguracji V Konferencji Generalnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów (13 maja, godz. 10.00)

Koncelebrować z Ojcem Świętym będą biskupi i prezbiterzy delegowani z różnych Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

Formularz mszalny własny z VI Niedzieli Wielkanocy. Na początku celebracji Arcybiskup diecezjalny zwróci się z szacunkiem do Ojca Świętego. Zostanie użyta III Modlitwa eucharystyczna. Celebrację zakończy śpiew *Regina Caeli* i błogosławieństwo apostołskie.

Celebracja Nieszporów rozpoczynających pracę V Konferencji Generalnej Episkopatu Ameryki Łacińskiej i Karaibów w Sala das reuniões (13 maja, godz. 16.00)

II Nieszpory własne z niedzieli. Po ingresie Ojca Świętego ma miejsce intronizacja Księgi Ewangelii, która przewodzi zgromadzeniu Konferencji Generalnej Biskupów. Na początku Nieszporów Kardynał Przewodniczący Konsylium Episkopatów Ameryki Łacińskiej zwróci się do Ojca Świętego oraz skieruje do niego słowa pozdrowienia i powitania. Wypowiedź Ojca Świętego przewidziana jest po zakończonej celebracji.

IV. Uczniowie i misjonarze Jezusa Chrystusa

Podróż apostołska Papieża do Brazylii łączy się ze specyficznym charakterem misyjnym podkreślanym przez szczególny tytuł Konferencji w Aparecida: *Uczniowie i misjonarze Jezusa Chrystusa, aby nasz naród miał życie*. „*Ja jestem drogą, prawdą i życiem*” (J 14,6).

Miłość Papieża, z którą przybywa, aby utwierdzić swoich braci w wierze; świadectwo świętego Antoniego, który poprzedzał w wędrówce wiary; wiara oraz entuzjizm wspólnot zjednoczonych wokół biskupów i Następcy świętego Piotra jest wielkim znakiem nadziei dla ewangelizacji Ameryki Łacińskiej i Karaibów.

Tak, rzeczywiście celebracje Księgi liturgicznej podróży apostołskiej do Brazylii są znakiem nadziei dla ewangelizacji. W liturgii bowiem istotnie staje się obecny

Duch Święty i przemienia przez Boże słowo ludzi wierzących na obraz Tego, który wzywa i kontynuuje swoją zbawczą misję służenia Ojcu oraz ludziom, zwiastując Ewangelię wszelkiemu stworzeniu.

Kościół katolicki, uczniowie i misjonarze Jezusa Chrystusa, obecni od dwudziestu wieków wśród tego ludu łacińsko-amerykańskiego, wspólnie kontynuują i rozwijają misję głoszenia Dobrej Nowiny o zbawieniu wszystkim ludziom, także w aktualnych zmieniających się okolicznościach, poszukując nowego gorliwego zapału misjonarskiego dla wszystkich ochrzczonych.

(*Thum. z j. włoskiego* – ks. K. Kletkiewicz, Gdańsk)

2. *Ekumeniczna deklaracja o uznaniu ważności chrztu przez Kościoły i Wspólnoty chrześcijańskie w Niemczech*

W czasie nabożeństwa ekumenicznego, które odbyło się 29 kwietnia 2007 r. w katedrze w Magdeburgu, przedstawiciele jedenastu Kościołów i Wspólnot chrześcijańskich w Niemczech podpisali dokument w sprawie wzajemnego uznania chrztu św. udzielanego w tych wspólnotach. W nabożeństwie tym wzięli udział m.in. przewodniczący Kościoła Ewangelickiego w Niemczech bp Wolfgang Huber i przewodniczący niemieckiego episkopatu kard. Karl Lehmann. Homilię wygłosił emerytowany biskup Kościoła metodystycznego Walter Klaiber.

Katolicki biskup Magdeburga Gerhard Feige oświadczył, że wzajemne uznanie chrztu nie rozwiązuje wszystkich problemów dialogu ekumenicznego, ale jest nową jakością tego dialogu oraz znakiem, że „chrzest jest fundamentem łączącym podzielone Kościoły i wszystkich chrześcijan”.

W podpisanej deklaracji czytamy: „Chrzest jest znakiem jedności wszystkich chrześcijan i łączy z Jezusem Chrystusem, który jest fundamentem tejże jedności”. Podpisujący ten dokument zaznaczają, że mimo różnic w pojmowaniu tajemnicy Kościoła, są zgodni w pojmowaniu sakramentu chrztu św. i określają bardzo konkretnie formułę chrztu, w której nie może zabraknąć słów „w Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego”, a także polania wodą lub zanurzenia w niej. Deklaracja ekumeniczna stwierdza także, że „Tak udzielony chrzest jest jednorazowy i niepowtarzalny”.

Wspomniany dokument znajduje się na stronie internetowej <http://dbk.de/imperia/md/content/pressemitteilungen/2007-1/taufanerkennungstext.pdf>

Obok Kościoła Ewangelickiego i Kościoła rzymskokatolickiego porozumienie podpisali m. in. prawosławny Kościół etiopski w Niemczech, Kościół prawosławny w Niemczech, Kościół anglikański w Niemczech, Ormiański Kościół Apostolski w Niemczech oraz metodyści i starokatolicy.

3. *Lineamenta na XII Synod Biskupów*

Dnia 25 kwietnia 2007 r. w Rzymie zostały opublikowane i przedstawione na konferencji prasowej *Lineamenta* na XII Synod Biskupów. Synod ten będzie poświęcony tematowi: „Słowo Boże w życiu i misji Kościoła” i obradować będzie na Watykanie

w dniach 5-26 października 2008 r. Dokument ten w j. polskim znajduje się na stronie http://www.vatican.va/roman_curia/synod/documents/rc_synod_doc_20070427_lineamenta-xii-assembly_pl.html. Na tej samej stronie można znaleźć go w językach: angielskim, francuskim, hiszpańskim, łacińskim, niemieckim, portugalskim i włoskim.

Lineamenta składają się ze wstępu, trzech rozdziałów i zakończenia. Zawarty jest w nich cały szereg pytań, które posłużą do przygotowania *Instrumentum laboris*. We wstępie znajduje się wyjaśnienie, dlaczego kolejny Synod Biskupów zajmie się słowem Bożym, a poszczególne rozdziały noszą tytuły: I. Objawienie, Słowo Boże, Kościół, II. Słowo Boże w życiu Kościoła, III. Słowo Boże w misji Kościoła. W zakończeniu znajduje się refleksja nt. Słuchanie słowa Bożego jako życie człowieka wierzącego. W Dodatku znajduje się Kwestionariusz zawierający zbiór pytań z poszczególnych rozdziałów.

4. Konferencja naukowa „Architektura w służbie liturgii”

Sekcja Liturgiki Wydziału Teologicznego UKSW w Warszawie zorganizowała w dniu 17 kwietnia 2007 r. konferencję naukową „Architektura w służbie liturgii”. Otwarcia konferencji i powitania gości dokonał dziekan Wydziału Teologicznego UKSW, ks. prof. dr hab. Roman Bartnicki. Ks. prof. dr hab. Jacek Nowak, przewodniczący sekcji liturgiki i główny organizator konferencji, wprowadził zgromadzonych uczestników w tematykę przestrzeni liturgicznej.

Pierwszy referat: „*Lex credendi – lex celebrandi – lex edificandi*” *Architektura liturgiczna zrodzona z wiary Kościoła* wygłosił ks. dr Jan Rusiecki (UKSW). Prelegent zwrócił szczególną uwagę na fakt, iż wiara Kościoła powinna znaleźć swoje odzwierciedlenie w architekturze budynku, który jest przestrzenią, w jakiej chrześcijanie spotykają się dla celebracji misterium paschalnego Chrystusa. W konkluzji swoich rozważań ks. dr Jan Rusiecki stwierdził, iż przy każdej budowie czy też restrukturyzacji wnętrza kościoła pierwszorzędną rolę odgrywa myśl teologiczna, ponieważ przestrzeń dla celebracji liturgicznej powinna przybliżać rzeczywistość, która jest celebrowana, tak aby wierni mogli spotkać obecnego Chrystusa i dać się wciągnąć w przemieniający dynamizm Jego Paschy.

Drugi z prelegentów – dr Witold Mieszkowski z Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej przedstawił referat zatytułowany: *Kościół jako znak w przestrzeni miejskiej*.

Po krótkiej przerwie na kawę i herbatę zostały wygłoszone trzy kolejne referaty: *Symbolika budynku Kościoła* (s. dr Maria Stella, Warszawa); *Światło w liturgii i architekturze sakralnej* (prof. dr hab. Konrad Kucza – Kuczyński, Wydział Architektury Politechniki Warszawskiej), *Teologiczne usytuowanie ołtarza w świątyni chrześcijańskiej* (ks. dr Jarosław Superson i ks. dr Janusz Mieczkowski, PAT, Kraków).

Po wygłoszeniu referatów miała miejsce ożywiona dyskusja nad ich treścią, po czym ks. prof. dr hab. Jacek Nowak dokonał krótkiego podsumowania konferencji. Szczególnie cenna była obecność na tej konferencji wykładowców architektury z Politechniki Warszawskiej, których naukowa refleksja i praktyczne spostrzeżenia pozwoliły z innej perspektywy spojrzeć na architekturę liturgiczną i ukazały potrzebę

intensyfikacji wzajemnego dialogu pomiędzy teologami liturgii a architektami. Materiały z konferencji zostaną opublikowane w *Collectanea Theologica*.

Ks. Waldemar Bartocha

5. Spotkanie Vox Clara Committee

Po raz trzynasty członkowie Vox Clara Committee spotkali się w dniach 12-15 marca 2007 r. w biurach Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Komitet ten został utworzony przez Kongregację 19 lipca 2001 r. dla jednolitego tłumaczenia ksiąg liturgicznych na język angielski.

Na czele tego Komitetu stoi kard. George Pell z Sydney (Australia). Uczestnikami spotkania byli: abp Oscar Lipscomb, Mobile (USA) – pierwszy wiceprzewodniczący; abp Oswald Gracias, Bombay (Indie) – drugi wiceprzewodniczący; kard. Justyn Rigali, Philadelphia (USA) – skarbnik; abp Alfred Hughes, New Orleans (USA); abp Terrence Prendergast SJ, Halifax (Kanada); abp Peter Kwasi Sarpong, Kumasi (Ghana); abp Kelvin Felix, Castries (Saint Lucia) i bp Philip Boyce OCD, Raphoe (Irlandia). Bp David McGough był obecny jako reprezentant kard. Cormac Murphy-O'Connor, Westminster (Anglia), który pełni funkcję sekretarza. Nieobecny był również kard. Francis George OMI, Chicago (USA).

Członkom Komitetu towarzyszyli w ich pracy konsultorzy: ks. prałat Gerard McKay (Rzym), opat Cuthbert Johnson OSB (Anglia), o. Jeremy Driscoll OSB (USA), ks. Dennis McManus (USA) i ks. prałat James P. Moroney (USA).

Dnia 14 marca 2007 r. Ojciec Święty przyjął członków i konsultorów Vox Clara Committee na audiencji ogólnej. Ojciec Święty dał wyraz swej wdzięczności dziękując członkom i konsultorom Vox Clara Committee za ich ważną pracę.

Członkowie Vox Clara Committee dokonali przeglądu ostatnich przekładów znajdujących się w tzw. Green and Grey Book dokonanych przez Międzynarodowy Komitet ds. Języka Angielskiego w Liturgii (ICEL - International Committee on English in the Liturgy). Członkowie Vox Clara Committee przynaglali członków komisji mieszanej i wszystkich współpracujących do szybkiego zakończenia przekładu całości Mszału Rzymskiego.

Na prośbę Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów członkowie doprowadzają do końca przegląd proponowanego przekładu *Ordo Missae* po uprzednim zatwierdzeniu przez Stolicę Apostolską.

Poruszano różne wymiary publicznego przyjęcia zatwierdzonego *Ordo Missae*.

Komitet zajmował się także końcową rewizją *Ratio Translationis for the English Language* uzupełniając ten tekst dodatkiem o pewnych sprawach stylistycznych. To *Ratio Translationis* w szkicowej formie zostało w czerwcu 2005 r. przekazane najpierw do wszystkich Konferencji Biskupich i niebawem zostanie promulgowane.

W ostatnim dniu spotkania członkowie i konsultorzy spotkali się z kard. Francisem Arinze, prefektem Kongregacji i abp. Malcolmem Ranjith, sekretarzem Kongregacji. Kardynał podziękował członkom za ich pracę i zachęcił do kontynuowania prac nad zakończeniem tłumaczenia Mszału Rzymskiego. Komitet przyjął z radością prze-

kazaną przez Kardynała Prefekta wiadomość o nominacji o. Anthony Ward SM podsekretarzem Kongregacji.

Następne spotkanie Vox Clara Committee odbędzie się we wrześniu 2007 r. Relacja o 13. jego spotkaniu znajduje się na watykańskiej stronie internetowej http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccdds/documents/rc_con_ccdds_doc_20070315_press-release-vc_en.html.

6. Nominacje w dykasteriach Kurii rzymskiej związanych z liturgią

Dnia 15 marca 2007 r. papież Benedykt XVI powołał na stanowisko podsekretarza Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów pracującego w tej Kongregacji o. Anthony'ego Warda SM.

Dnia 6 lutego 2007 r. Ojciec Święty mianował członkami Papieskiego Komitetu ds. Międzynarodowych Kongresów Eucharystycznych: bpa Roberta Sarah, sekretarza Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów, bpa Briana Farrell, sekretarza Papieskiej Rady ds. Popierania Jedności Chrześcijan i o. Réal Tremblay C.Ss.R., konsultora Kongregacji Nauki Wiary.

Dnia 3 lutego 2007 r. papież Benedykt XVI mianował członkiem Papieskiej Komisji „Ecclesia Dei” kard. Franca Rodé, Prefekta Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego.

7. Dzień studium na temat niedzielnej Mszy św. zorganizowany przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Dnia 1 grudnia 2006 r. odbył się na Watykanie dzień studium poświęcony bardzo aktualnej sprawie – niedzielnej Mszy św. Spotkanie to zorganizowane zostało przez Kongregację ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów i miało temat: *Msza niedzielna uświęceniem ludu chrześcijańskiego*.

Na ten dzień studium przesłał swój list papież Benedykt XVI (list ten znajduje się na s. 5-7 niniejszego biuletynu).

Po wprowadzeniu w tematykę dnia studium przez kard. Francisca Arinze, prefekta Kongregacji, ks. Stephan Horn SDS ukazał niedzielę jako „święto Eucharystii” na podstawie pism księdza i biskupa Józefa Ratzingera, obecnego papieża Benedykta XVI. Następnie czterej biskupi, przedstawiciele krajów Afryki, Azji i Europy przedstawiali sytuację Mszy niedzielnej w ich krajach. Przemawiali: abp Charles Palmer-Bukle z Akry (Ghana), bp Aloysius Sutrisnaatmaka z Palankaraya (Indonezja), Raymond Centéne z Cannes (Francja) i bp Walter Mixa z Augsburga (RFN). Słowo podsumowujące wygłosił sekretarz Kongregacji abp Albert Malcolm Ranjith.

Referat bpa Waltera Mixy *Msza niedzielna z perspektywy Niemiec* drukujemy na s. 35-37 niniejszego biuletynu.

8. Zwyczajne zebranie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów

Dnia 6 listopada 2006 r. odbyło się zebranie zwyczajne Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Głównym tematem zebrania było opracowanie kryteriów pozwalających na wprowadzenie nowych Świętych do Ogólnego kalendarza rzymskiego. Opracowane kryteria zostały zatwierdzone przez papieża Benedykta XVI na audiencji w dniu 7 grudnia 2006 r. Kryteria te jako *Notyfikację dotyczącą wprowadzania Świętych do Ogólnego kalendarza rzymskiego* drukujemy wraz z komentarzem na s. 8-10 niniejszego biuletynu.

9. Liturgiczne nowości wydawnicze

Księgi liturgiczne

Mszał wakacyjny z czytaniem, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2007, ISBN 978-83-7030-492-8

Liturgia godzin. Tom drugi. Teksty własne o świętych – dodatek, Pallottinum, Poznań 2007, ISBN 83-7014-557-4.

Książki

2007

Autori Vari, *I ministeri nella Chiesa. «Io sono in mezzo a voi come colui che serve» Lc 22, 27. Iniziazione alla liturgia / 11*, CLV Roma 2007, ISBN 978-88-7367-061-2.

Autori Vari, *Martirologio Romano riformato a norma dei Decreti del Concilio Ecumenico Vaticano II e promulgato da Papa Giovanni Paolo II*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2007, ISBN 97-888-209-7925-6.

Eucharystia życiem Kościoła i świata. Refleksja teologiczna w środowisku legnickim, red. B. Drożdż, Legnica 2007, ISBN 83-9204-15-0.

Ks. Krzysztof Konecki, *Nasze sprawowanie Eucharystii*, Wydawnictwo Duszpasterstwa Rolników, Włocławek 2007, ISBN 978-83-7401-037-5.

Paul F. Bradshaw, *Origine del Culto Cristiano. Fonti e metodi per lo studio della Liturgia dei primi secoli*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2007, ISBN 88-209-7933-1.

Ks. Zdzisław Janiec, *Maryja w kulcie Kościoła. Kazania i homilie Maryjne*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2007, ISBN 978-83-7300-792-5.

Bp Wacław Józef Świerzawski, *Wpatrzeni w Chrystusa. W poszukiwaniu duchowości kapłana diecezjalnego. Listy do moich kapłanów*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu, Sandomierz 2007, ISBN 978-83-7300-783-3.

2006

Ks. Erwin Mateja, *Śląski kalendarz liturgiczny świętych. Geneza i rozwój do czasu reformy papieża Piusa X*, (Opolska Biblioteka Teologiczna 85), Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2006, ISBN 83-60244-26-X.

Ks. Piotr Paweł Maniurka, *Słowo i obraz. Teologiczno-ikonograficzna analiza ilustrowanego poematu maryjnego Driu liet von de maget (XII w.)*, (Opolska Biblioteka Teologiczna 83), Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2006, ISBN 83-60244-24-3.

O. Marie-Michel, *Oczarowani Eucharystią. Rozważania z Janem Pawłem II i Teresą z Lisieux*, Wydawnictwo Marianów, Warszawa 2006, ISBN 978-83-7502-064-9.

Ks. Czesław Krakowiak, *Wielki Post w liturgii Kościoła i pobożności ludowej*, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia w Sandomierzu 2006, ISBN 83-7300-693-1.

Stephan Steuer, *Der Ständige Diakon und die Liturgie. Anspruch und Lebenswirklichkeit eines wiedererrichteten Dienstes*, Pustet Friedrich Verlag, Regensburg 2006, ISBN 97-83791-720319.

Priester und Liturgie (FS Manfred Probst), G. Augustine u.a. (Hrsg.), Bonifatius Verlag Paderborn 2005, ISBN 38-9710-2951.